

P+

SPECIAL

Jaargang 15
week 36 | 2017

Adoptieplan
kwekerijbomen

Stop boomkap in Nederland

Landschapsarchitect dr. Frits Ruyten

Stop boomkap

Kwekerijen rooien massaal te groot gegroeide bomen. Doodzonde, want ze zijn juist nodig voor het aanleggen van parken volgens de unieke methode Ruyten. De landschapsarchitect zint op een adoptieplan om gemeenten, ondernemingen en boomkwekers aan tafel te krijgen. Omkappen is de allerslechtste oplossing, want bomen zijn bij uitstek 'CO₂-vreters' die de opwarming van de aarde kunnen temperen. De aangename bijvangst: Nederland wordt een parkenland. "Een parkbossenland", zoals dr. Frits Ruyten het zelf noemt.

De 'hondenbar' in het pannenkoekenpaviljoen staat er niet voor niets. Drie metalen bakken met water, groot genoeg om de dorst van heel wat Deense Doggen te stillen. Het zit hier vol met hondenbaasjes, want in het aanpalende Prins Bernhardbos mogen de viervoeters los rondrennen. Het is niet het meest kenmerkende aspect van dit park, dat in voorjaar 1999 boven Hoofddorp werd aangelegd. Het ziet er niet uit alsof het nog geen 20 jaar bestaat, maar minstens al een halve eeuw. En dat gevoel hadden bezoekers al veel eerder, al snel na de opening zelfs. Het geheim zit hem in een vernieuwend systeem van aanplanten van bomen en struiken.

De bedenker van deze 'integrale beplantingsmethode' gaat zeker vijf keer per jaar kijken in 'zijn' Prins Bernhardbos. Symboolisch plantte de prins hier een boom die toen even oud was als hij. Maar ook alle andere bomen waren al op leeftijd, in ieder geval vele jaren ouder dan de gewoonte is bij het aanplanten van een park. "En moet je het verschil eens zien", beent de landschapsarchitect dr. ing. Frits Ruyten (1950) naar een stuk traditionele bosaanplant. Hij buigt wat bladeren opzij. "Allemaal kale staken. De stammen staan als de haren van een hond naast elkaar. Dat is de wijze van aanplant volgens de traditionele bosbouw. Jonge stammen dicht op elkaar. Daarna uitdun-

nen, voor de eerste houtopbrengst. Om de een of andere reden is deze methode ook toegepast bij de aanleg van parken, die een totaal ander doel dienen. Het Amsterdamse Bos is daar een voorbeeld van." Hij kijkt ontevreden in een ander stuk bos, waar de 'dunning' een muurtje van stammetjes vormt. "Zinloos." Gedreven stapt Ruyten nu naar het deel van het Prins Bernhardbos waar hij oudere vrijstaande bomen de ruimte gaf om ongestoord door te kunnen groeien. Na een bruggetje gaat het al snel door olifantenpaadjes, door wandelaars platgetreden in het hoge gras. Het is meteen duidelijk dat dit niet het soort opgeruimde park is waar grasmaaiers wekelijks de boel kort en strak houden. Het is hier wild. Op de vele open plekken komen planten en grassen vrijuit tot bloei. "Kijk hoe deze eik kan uitgroeien, zonder verdringing of concurrentie." De eikeltjes hangen inderdaad breed uit. Aan de randen van het bos groeien struiken die nu rijpe vruchten dragen. Van de rode bes van de gele kornoelje blijft Ruyten af, maar het zwarte pruimpje van de sleedoorn wordt spontaan geproefd: "Smaakt wat muffig." Hij kijkt uit op een waterpartij, overzien door een wilg. "Die heb ik niet geplant. Hij is spontaan gegroeid, maar staat daar prachtig, als solitair." Hoge elektriciteitsmasten steken boven het park uit. Om deze nieuwe leiding te realiseren rooide de energiebeheerder onlangs een strook bos. Ook daar is het verschil duidelijk. De kant van het traditionele bos oogt als een rij rotte tanden; de stammetjes van de bomen kaal en kwetsbaar, scheefgezakt soms. Aan de kant van het integrale beplantingssysteem is nauwelijks zichtbaar dat er een bulldozer langs is geweest. De bosschages zien er onaangetast uit. Dan het verschil tussen twee lanen met populieren. Dat wil Ruyten ook beslist laten zien, ook al is het een formele aanplant. Hij stapt alweer stevig door, wijzend en pratend. De eerste laan 'Witte van Haamstede' kreeg van hem weer stammen op leeftijd en voelt inderdaad majestueus aan, krachtig en vol. Het fietspad is beschut tegen de hete zon. De laan met regulier plantgoed even verderop voelt veel dunner aan, de kruinen van de bomen zijn verward en deels

Wat zijn de verschillen?



Dit is het beeld van een bos volgens de methode Ruyten.



Dit is het beeld van een bos volgens de traditionele parkaanleg.

open. Het is bijna het verschil tussen de laan van een oud landgoed en een windscherm van bomen langs een boomgaard.

Nu zoveel kwekers hun te groot geworden bomen rooien, zoals beschreven in de P+ Special 'Bomen sluitpost gemeentebegroting', is de methode waarop Ruyten in 2006 promoveerde aan de Wageningen University actueler dan ooit. Het is zelfs opmerkelijk dat de keuze voor wat oudere stammen al niet veel meer is toegepast, ondanks de jubelende evaluaties die over het Prins Bernhardbos verschenen. Al in 2002 constateerde Alterra dat door de aanplantmethode bezoekers 'al snel het gevoel krijgen dat zij in een wat volgroeider landschap lopen. Indien de open ruimten beheerd worden als bloemrijk grasland en zoomvegetaties, leidt dit vrij snel tot een flinke hoeveelheid goed

zichtbare en aantrekkelijke biodiversiteit van soorten graslanden en zomen, in de vorm van bijvoorbeeld dagvlinders en libellen'.

In 2010 volgde een evaluatie van het Productschap Tuinbouw, Markt en Innovatie. De onderzoeker signaleerde een blijvende groei van bezoekers, bijna voor driekwart hondenbezitters. Andere nieuwkomers: houtduif, koekoek, groene specht, winterkoning, roodborst, merel, zwartkop. En uiteraard rietvogels, waar de steeds zeldzamer wordende koekoek op parasiteert, met haar ene ei en koekoeksjong. Een belangrijke opmerking uit dit rapport: 'De integrale beplantingsmethode is ook geschikt voor kleinere oppervlakten dan in het Prins Bernhardbos'. Ruyten: "Dat biedt mogelijkheden om in reststukjes rondom steden mini-parkbosjes aan te leggen. Dat kan heel goed."

"En moet je het verschil eens zien, allemaal kale staken. De stammen staan als de haren van een hond naast elkaar"

De gemeente Haarlemmermeer ging er in 2016 nog eens dunnetjes overheen, ook weer met een positieve evaluatie. 'Door de grote variatie aan klimaatomstandigheden (vocht, wind, bezonning) binnen het Prins Bernhardbos zijn er veel kleinschalige biotopen, die een weelde aan soorten kunnen herbergen'. Het Prins Bernhardbos valt binnen de gemeentegrenzen, als een demonstratieproject van de boomkwekerijen naast het Floriade-park Haarlemmermeerbos. ➤

“We zitten nu niet op een boterberg, maar op een boomberg”



Zou het weer het eeuwige liedje van de keuze voor de allergeodkoopste optie zijn, die de grote doorbraak van de methode Ruyten in de weg heeft gestaan? Een dikkere boom is duurder dan een dunnere, want de prijs van een boom hangt af van de doorsnee van de stam. Hoe dikker, hoe duurder. De prijs kan zelfs oplopen tot meer dan 6000 euro, voor een boom van 10 tot 12 meter hoogte.

Ruyten is geen fan van deze beprijzing. “Naar de stam heb ik nog nooit gekeken. Ik heb mij altijd gericht op de omvang van de kruin. Hoe breed en hoog kan een boom worden? Dat moet je weten wanneer je een park of parkbos aanlegt, met het oog op de situatie honderd jaar later. Ik ben als eerste in Nederland begonnen deze gegevens te verzamelen. Hoogte en breedte. Bomen na 30 jaar groei, struiken na 20 jaar. Ik heb zo de meest voorkomende bomen en struiken in Nederland in kaart gebracht. Je kunt de cijfers nog steeds vinden in een leergang van de LOI



Landschapsarchitect Frits Ruyten: “Mijn beplantingsmethode biedt mogelijkheden om in reststukjes rondom steden en boerderijen mini-parkbosjes aan te leggen.”

‘Beplantingsleer’ (1992–2002), waar ik aan verbonden ben.”

Nog een terzijde over wat een oudere boom vandaag waard is: “Alles is anders nu. Hans Blokzijl van het Bomencentrum in Baarn vertelde dat kwekers duizenden bomen hebben gerooid, die door het uitblijven van de vraag na de bouwcrisis te groot zijn gegroeid. Niet te groot voor mijn doel, overigens. Te groot vanwege het prijskaartje dat er aan hangt. En te groot door het ruimtebeslag dat ze op de kwekerij innemen. Nu zijn boomkwekers ook maar gewoon mensen. Net als kippenboeren die hun vogels moeten ruimen, gaat het ze aan hun hart om hun bomen om te moeten zagen. Dat doen pijn. Ik wil die bomen graag een bestemming geven.”

Uiteindelijk komt de investeringsvergelijking. De methode Ruyten is bij aanvang dus duurder, vanwege de dikkere stammen. Ruyten: “Maar je bent wel in één keer klaar. Bij de traditionele parkaanleg blijf je altijd bezig. Je moet na een aantal jaren gaan uitdunnen, om de groter gegroeide bomen meer ruimte te geven. Die zijn niet bedacht op het wegvallen van de concurrentie en moeten zich aanpassen. De groei gaat niet natuurlijk. Je krijgt nooit echt mooie bomen, geen solitair, die een rustpunt in een park biedt. Het blijven haren op een hond, ook al zijn het er wat minder.”

Ruyten berekende dat zijn integrale methode start met iets meer dan 77 duizend euro voor een park van 3,3 hectare. De belangrijkste kostenpost na aanleg is het geven van water. Snoeien is nauwelijks nodig, in het begin af en toe schoffelen. Na 30 jaar zijn er dus wat kosten voor onderhoud bij gekomen en is de ‘schade’ gestegen tot 100 duizend euro. Daar zit de winst. Traditionele aanleg van hetzelfde park zou bij aanvang 41 duizend euro kosten, maar door de veel hogere onderhoudskosten al na vier jaar duurder zijn. Na 30 jaar heeft het traditionele bos 117 duizend euro gekost, dus 17 duizend euro meer.

Ruyten baant zich een weg over een bijna onzichtbaar paadje. Hij mijmert over een oplossing. Een ‘boomkapstop’ op de kwekerijen? Maar dan moet er tegelijkertijd wel perspectief zijn om die bomen ergens anders aan te planten. “Ik moet ineens terugdenken aan het succesvolle Limburgse erfbeplantingsproject. Boeren



De aanplant met al wat oudere populieren levert een majestueus aanvoelende laan op.

konden daarbij met een geringe eigen bijdrage bomen en struiken krijgen. Ze waren bedoeld om naast of op hun erf te plaatsen, om zo het landschap aan te kleden. Dat is heel veel gedaan. Zo iets is nu nodig op nationaal niveau. Wie weet hoeveel bomen er anders nog onnodig gerooid gaan worden. Je zou een formule moeten bedenken om de kwekers op de een of andere manier nog iets van een vergoeding te bieden. Een organisatie die de kosten van transport op zich neemt. Een lijst met beschikbare bomen is nodig. Een adoptieplan voor gemeenten, voor hun overhoekjes...”

Er zijn nog veel wildere plannen. Burgemeester Eberhart van der Laan van Amsterdam wil van het Groene Hart het Central Park van de Randstad maken. Ook om de groeiende groep ouderen meer recreatiemogelijkheden te bieden, dichtbij hun woonplaats.

Ruyten: “We zitten nu niet op een boterberg, maar op een boomberg. Maar er zijn vast niet genoeg bomen om al die weilan-

den te beplanten, los van de vraag of je dat wel zou willen. Er zijn dan bovendien wijzigingen van bestemmingsplannen nodig, van open weiland naar bosbestemming. Daar gaan gemeenten over, de raad en de provincie. Je kunt ook simpeler beginnen. Misschien op de manier zoals het erfbeplantingsproject in Limburg werkt, maar nu dan ook voor iedereen die parken aanlegt of beheert, zoals gemeenten, particulieren of instellingen. Mijn Ruyteninstituut kan beplantingsplannen aanbieden en een database van de beschikbare bomen beheren. Wij kunnen een groeivoorspelling van de bomen leveren. Er kan ook uitgerekend worden wat de aanplant bijdraagt aan het terugdringen van de CO₂ uit de atmosfeer per gemeente. Dat past goed in het beleid om de afspraken van het Klimaatakkoord in Parijs te realiseren.”

Het plan rijpt verder in het hoofd van Ruyten. Zou hij op een bijeenkomst in het nieuwe Jardin d’Hiverre van zijn vriend

Blokzijl in staat zijn om alle partijen bij elkaar te brengen, die geïnteresseerd zijn in deze o zo voor de hand liggende oplossing: een adoptieplan? Misschien dit jaar nog? Er is haast bij. Niemand in Nederland wil bomen rooien die hard nodig zijn om de opwarming van de aarde te temperen. Het vroegtijdig kappen van deze ‘CO₂-vreters’ is wel het allerlaatste wat Nederland nu moet doen. ■

Websites

Ruyteninstituut

Promotieonderzoek De Integrale Beplantingsmethode P+ Special ‘Bomen sluitpost gemeentebegroting’

+ TEKST JAN BOM

+ FOTOGRAFIE P+ PEOPLE PLANET PROFIT

+ ART DIRECTION BUREAU BOUDEWIJN BOER + STUDIO 10

+ UITGEVERIJ ATTICUS BV

+ WWW.P-PLUS.NL

WE

WORLD EFFICIENCY SOLUTIONS



Ségolène Royal bezocht als minister van Ecologie, Duurzame Ontwikkeling en Energie de laatste World Efficiency Solutions beurs in Parijs.

World Efficiency Solutions ondersteunt de markt voor duurzaamheid en CO₂-reductie

Ter gelegenheid van de COP21 klimaatconferentie in Parijs in 2015, is Reed Expositions France gestart met de organisatie van **WE Solutions**, het grootste internationale platform voor duurzaamheid en low-carbon oplossingen.

Met welke doelstelling? WE Solutions streeft ernaar professionals uit alle activiteitensectoren waar ook ter wereld te ondersteunen bij de realisatie van hun ecologische transitie en aldus te voldoen aan de afspraken opgenomen in het Klimaatakkoord van Parijs en de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen.

Op welke manier? Professionals de gelegenheid bieden om bijeen te komen en elkaar te ontmoeten, voor het stimuleren van de implementatie van projecten en de ontwikkeling van oplossingen die bijdragen aan de strijd tegen klimaatverandering en het behoud van energiebronnen.

WE Solutions bestaat uit een 'ONLINE – On LIFE' platform, d.w.z. zowel een online community als tevens een vakevenement:

- **Een internationaal community platform – WEConnect** – een platform voor het bijeenbrengen van bestaande oplossingen van bedrijven en organisaties, alsmede projecten waarvoor een adequate oplossing gezocht wordt
- **Een vakevenement gedurende 3 dagen – WE Paris 2017** – van 12 t/m 14 december 2017 in Paris Expo Porte de Versailles, met een Summit voor beleidsmakers met debatten en conferenties, de expositie van concrete oplossingen en de presentatie van innovaties en nieuwe methodes;
- **Vele promotie-evenementen** wereldwijd: Den Haag, Milaan, Madrid, Boston, San Francisco, en van 14 t/m 16 november tijdens de COP23 in Bonn...

In Nederland werkt World Efficiency nauw samen met VNO-NCW en MVO Nederland. In dit kader is op 24 mei een bijeenkomst georganiseerd in Den Haag. Dankzij waardevolle bijdragen van Tweede Kamerlid Stientje van Veldhoven (D66) en Sladjana Mijatovi, programmamanager Circular Amsterdam, werden projecten in het

kader van circulaire economie besproken. Deelnemende ondernemingen presenteerden oplossingen op het gebied van mobiliteit en energie efficiëntie, o.a. in de voedingsmiddelenindustrie en de bouw. In het kader van het Green Deals programma, in Nederland gestart in 2011, organiseert de OREE (Franse Milieu Defensie Organisatie) een sessie over de belangrijkste Franco-Nederlandse afspraken op het gebied van duurzame ontwikkeling tijdens de aankomende WE Solutions. Daarnaast wordt, in nauwe samenwerking met de Nederlandse Ambassade in Parijs, gewerkt aan de realisatie van een Nederlandse collectieve inzending op de WE Solutions in december in Parijs.

Heeft u interessante projecten, biedt u oplossingen of bent u daarnaar op zoek? WE Solutions nodigt Nederlandse bedrijven uit om zich aan te melden bij de WE Solutions community op www.world-efficiency.com en samen te werken aan een markt voor duurzaamheid en low-carbon oplossingen!

Voor meer **informatie** kunnen geïnteresseerden contact opnemen met de Nederlandse vertegenwoordiging Promosalons Nederland.

Bezoekers en pers: T 020 4620020, E info@promosalons.nl

Deelname exposanten: Nadine Grotendorst, T 06 22970265, E ngrotendorst@reed-export.fr

